

донних справ тощо. До основних переваг проведення такої роботи відноситься ознайомлення студентів на практиці із функціонування державних органів, розширення світогляду студентів, формуванням правової свідомості та культури. Під час проведення екскурсій студенти мають можливість усвідомити, у якій сфері вони бажають працювати у майбутньому.

Проведення виховної роботи у Київському національному економічному університеті імені Вадима Гетьмана гармонійно поєднується із навчальним процесом, утворюючи єдине ціле, що має на меті всебічний розвиток студентів — від професійного до особистісного.

А. Ю. Нашинець-Наумова,
старший викладач кафедри конституційного
і адміністративного права,
Національний авіаційний університет, ЮІ «ІПКП»

ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КОРПОРАЦІЙ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ: ЮРИДИЧНА ПРАКТИКА

Сьогодні в західних країнах накопичений великий досвід створення й розвитку корпорацій. Структура й характер цих високо інтегрованих об'єднань в окремих країнах виявляють як схожі риси, так і помітні відмінності. Вони в значній мірі пов'язані з конкретно-історичними обставинами й визначаються індивідуально, залежно від стану виробництва й ринку, але, насамперед, обумовлені специфікою законодавчого регулювання діяльності фінансових організацій, що має відношення до корпоративної власності й керування.

Економіка індустріальних країн демонструє різноманітні форми організаційно-господарської взаємодії корпоративних об'єднань і побудови на їхній основі великих транснаціональних і національних корпорацій. Серед різноманіття корпорацій є як традиційні концерни на чолі з великою промисловою корпорацією, так і універсальні багатогалузеві фінансово-промислові об'єднання, що сформувалися навколо банків [1, с. 64].

Корпоративні об'єднання США

Американська модель корпорації створювалася з обліком ринково орієнтованої фінансової системи, на основі розвиненого рин-

ку капіталу, широкого набору різних фінансових інструментів [2, с. 41].

Незважаючи на багато розходжень, американські корпорації, на нашу думку, поєднує багато спільного.

По-перше, відносини всередині корпорацій будуються на основі встановлення гнучких зв'язків. Насамперед це пов'язане з тим, що майбутнє банківської справи визначається лише загальними перспективами ринку, і тому в довгостроковій перспективі банк не прив'язаний ні до якої певної галузі.

Разом з тим, нові економічні реалії й загострили конкуренцію на американському ринку, змушуючи до переходу від традиційних контрактних до довгострокових партнерських відносин промислових підприємств із комерційними банками.

По-друге, у США союз банківського й промислового капіталу закріпився у вигляді сімейних груп (Рокфеллеров, Морганов й інших) і регіональних груп (клівлендська, чиказька тощо).

По-третє, головною особливістю кредитної системи США став винятково високий ступінь концентрації позичкового капіталу, наявність банківських монополій, що мають міжнародних характер. Це багато в чому визначило вибір способу утворення корпорації. У якості основного стало злиття й поглинання компаній, у ході чого одна з них (головна фірма) опановує контрольним пакетом акцій іншої. Групування опирається на банки, які фінансують діяльність компанії й при цьому координують її. Необхідно відзначити, що злиття й поглинання найбільших корпорацій різко активізувалися в 90-х рр. Деяка частина злиттів і поглинань відбувається в рамках однієї й тієї ж корпорації.

По-четверте, хоча інтеграційні процеси в американській економіці носять прихований характер, але все частіше на перше місце виходить питання про необхідність усунення перешкод на шляху інтегрування промислових і фінансових підприємств, підвищення ролі великих фінансових установ у корпоративному керуванні. Усе більше очевидно стає помилковість побоювань про несумісність корпорації і конкуренції.

І, нарешті, п'яте. Мінливість складу корпорації і рухливість кордонів при жорстко закріпленому центрі контролю — важлива риса, властива всім без винятку корпораціям США.

Японські сюдани

Промисловий комплекс Японії сьогодні складається фактично із шести рівновеликих економічних комплексів — корпорацій (японський варіант — сюдани): «Mitsubishi», «Mitsui», «Sumito-

mo», «Daishi Kangin», «Fue», «Sanwa», утворених по певних загальних принципах [3, с. 16].

Сюдани являють собою самодостатні, універсальні багатогалузеві економічні комплекси, що включають у свою організаційну структуру фінансові установи (банки, страхові компанії), торговельні фірми, а також набір виробничих підприємств, що становлять повний спектр галузей народного господарства.

Верхній рівень сюданів утворюють горизонтальні об'єднання, що включають у середньому 21 (група «Sumitomo») — 50 (група «Daishi Kangin») рівноправних членів (залежно від кількості основних галузей діяльності), що представляють собою головні фірми найбільших промислових об'єднань.

Як консолідуюче ядро сюданів із самої їхньої появи після другої світової війни (а також у їхніх довоєнних попередниках — «дзайбацу») і по теперішній час виступають компанії важкої і хімічної промисловості.

Внутрікорпоративна взаємодія в японських сюданах забезпечується такими способами:

1. Як керівний орган корпорації виступає нарада президентів головних фірм, що одночасно є й нарадою провідних акціонерів. Ця нарада приймає найважливіші рішення зі всіх питань виробничо-фінансової діяльності.

2. Об'єднання корпорацій за допомогою акціонування. Кожна фірма, член сюдана, має невеликі, недостатні для однобічного контролю пакети акцій усіх інших фірм; а разом вони мають у своєму розпорядженні контрольні пакети акцій кожного зі своїх членів.

3. Реалізація загалькорпоративних проектів.

4. Внутрікорпоративні контрактні відносини й обміни охоплюють циркуляцію фінансових і промислових ресурсів, науково-технічної інформації між учасниками групи.

Південнокорейські чеболи

Для Південної Кореї, як може бути ні для якої іншої країни, характерний високий ступінь концентрації виробництва й капіталу, монополізація кількома великими корпораціями майже всіх галузей економіки. Практично всі великі й середні підприємства належать різним корпораціям, яких вже налічується кілька десятків («Samsung», «Daewoo», «LG», «Hyundai» і т. д.). Найбільші серед них («чеболи» або «чаеболи» — корейський варіант назви) багато в чому схожі із провідними корпораціями в Японії (сюданами). Відмінності ж пов'язані з тим, що корейські корпорації базуються на сімейному капіталі.

У той час як модель, сформована післявоєнною Японією, реалізує варіант індустріального розвитку при твердому державному контролі над зовнішньоекономічною сферою й при фінансовому самозабезпеченні інвестиційного процесу, модель, обрана Південною Кореєю споконвічно націлює на орієнтований шлях розвитку при широко відкритій економіці й опорі на іноземну кредитну допомогу. Відмінною рисою даного шляху є те, що господарський підйом протікає в умовах хоча й контрольованого, але стійкого росту цін. Однак прискорений розвиток відбувається по одній і тій же схемі, що відтворюється, по певній закладеній загальній програмі.

Корпоративні об'єднання Німеччини

Характерна риса німецької традиції складається в тісному зв'язку банків із промисловістю. На основі акціонерних, фінансових, а також ділових зв'язків відбувається міжгалузева інтеграція промислових концернів з фінансовими інститутами в стійкі горизонтальні корпоративні промислово-фінансові об'єднання. Банки беруть участь не тільки у фінансуванні інвестиційних проектів, але й у керуванні підприємствами. Тому центрами створення корпорацій у Німеччині є, як правило, найбільші банки.

Найбільшими банками, що коштують на чолі трьох провідних корпорацій, є Німецький (Deutsche Bank AG), Дрезденський (Dresdner Bank AG) і Комерційний (Kommerzbank AG) банки. На них доводиться відповідно 1/3, 1/4 й 1/8 акціонерного капіталу країни. Дані банки являють собою універсальні кредитно-фінансові комплекси із широким набором послуг, безпосередньо не пов'язаних із кредитно-розрахунковою діяльністю [4, с. 58].

На нашу думку, координація в німецьких корпораціях забезпечується кількома механізмами.

По-перше, наявністю порівняно невеликого кола посадових осіб, що є одночасно членами правління різних компаній і фірм, що входять у дану корпорацію. Наприклад, з 100 найбільших компаній приблизно у 80 один зі членів наглядацької ради був членом правління іншої компанії. У 20 з них приблизно від 17 до 36 посадових осіб були одночасно членами наглядацьких рад інших компаній.

По-друге, координуючу роль виконують вхідні в корпорації фінансово-кредитні інститути. Їм сьогодні належить 30 % акцій 25 найбільших промислових підприємств країни.

По-третє, внутрікорпоративної інтеграції служить також перехресне акціонування.

Розглядаючи корпорації Німеччини, можна зробити висновок, що це не жорсткі конструкції, а досить гнучкі утворення, маневреність яких у значній мірі забезпечується банками. Саме під їхнім впливом відбувається поглинання або злиття окремих компаній, утворення найбільших корпорацій.

Таким чином, у багатьох розвинених країнах існують й успішно функціонують великі корпоративні об'єднання. Основними ініціаторами таких об'єднань є як великі банки, так і великі промислові компанії. Аналіз діяльності корпорацій США, Японії, Південної Кореї та Німеччини дозволив встановити, що структура й характер цих високо інтегрованих об'єднань різних країн виявляють як схожі риси, обумовлені діяльністю корпорацій, так і відмінності, пов'язані з конкретними історичними, географічними й економічними обставинами, а також специфікою законодавства країни, реєстрації корпорацій, станом виробництва й ринку.

Література

1. Бандурин А. В., Гуржиев В. А., Нургалиев Р. З. Финансовая стратегия корпорации. — М.: Алмаз. — 1998. — 140 с.
2. Бандурин А. В., Есиповский И. Э., Зубов Д. Л. Проблемы инвестирования предприятий финансово-промышленных групп. — М.: ВИА. — 1996. — 82 с.
3. Мільнер Би., Ліс Ф. Управление сучасною корпорацією. — М., 2001.
4. Нерада М. І. Теорія корпоративного управління. — К.: ЦУЛ, 2004. — 295 с.

М. Ониськів,
аспірант Юридичного інституту
Національного авіаційного університету

ЗАВДАННЯ І ПРИЗНАЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Основне соціальне призначення адміністративної реформи має полягати не в самій по собі раціоналізації апарату державного управління, а, насамперед, у його демократизації (або, ширше, в гуманізації) його діяльності, що забезпечуватиме пріоритет